

CITAT OCH KÄLLHÄNVISNINGAR I TEXT

Direkta citat, det vill säga ordagranna lån från källor, skrivs mellan citattecken ("x", inte "x"):

Viberg (1987: 6) framför/skriver/uppger/konstaterar att det "[u]nder 60-talet skedde ett avgörande genombrott i studiet av hur barn lär sig språk".

eller

Viberg (1987: 6) konstaterar: "Under 60-talet skedde ett avgörande genombrott i studiet av hur barn lär sig språk."

Vid parafrasering används inte citattecken:

Viberg (1987: 6) konstaterar att det under 1960-talet gjordes stora framsteg i studiet av hur barn lär sig språk.

Längre citat, så kallade blockcitat (vanligen över 3 rader), omges inte med citattecken utan markeras med en indragning på 1 cm på båda sidorna. Ett blockcitat skrivs med mindre fontstorlek än övrig text för att tydligare framstå som ett citerat textstycke. Direkta citat bör användas sparsamt, normalt bara om något är särskilt välformulerat och mycket viktigt för din egen text.

De flesta av oss har nog föreställningen att man skall läsa en avhandling eller en uppsats från början till slut och då får man helheten klar för sig samtidigt som man kan göra anteckningar om detaljer av betydelse. Och det är kanske ingen dum idé. Men man kan också läsa på annat sätt och eftersom alla torde veta hur man läser "från pärm till pärm" går jag inte igenom det. Däremot presenterar jag ett alternativ som många – inte bara jag – lärt sig uppskatta. (Trost 2002: 9.)

Om något utelämnas i ett blockcitat, vilket man kan göra, markeras detta med tre punkter inom parentes (...) för ett kort avbrott och med tre bindestreck inom parentes för ett längre avbrott, vanligen då ett avbrott på flera meningar (---).

Grundregeln är att man inte ska ändra någonting i ett direkt citat. Om man dock till exempel för tydlighetens skull inuti ett citat vill ersätta till exempel ett pronomen med personens riktiga namn, ska ändringen markeras inom hakparentes efter det ändrade ordet eller uttrycket. Detsamma gäller om man till exempel med kursivering vill framhäva något ord i ett citat – då ska man inom hakparentes ange [min kursivering]. Det är också möjligt att justera och markera förändring av stor/liten bokstav i citat genom att sätta den förändrade formen inom hakparentes (se "Under..." → "[u]nder..." i det första exemplet ovan).

Citat i citat:

När ett direkt citat innehåller ett annat citat omges det inre citatet med enkla citattecken (apostrofer) och det yttre med dubbla citattecken (‘x’, inte ‘x’).

Palviainen (2011: 17) konstaterar: "Å andra sidan kan även 'Man behöver inte svenska i Finland' vara rationellt."

Vetenskapligt refererande:

Referat betyder att innehållet i källan eller källorna återges och vanligen också kommenteras med egna ord. Att skriva av någon källa utan kritiskt granskande och kommenterande är inte att referera vetenskapligt.

Referat innebär således **inte** att man kopierar eller översätter källans text och eventuellt sätter in några egna ord utan man ska i vetenskaplig genre helst referera till flera källor, göra en syntes av dessa samt kommentera och ta ställning till det sagda och dra relevanta slutsatser av de tidigare resultaten och ställa i relation till ens egen undersökning.

Kom också ihåg att källan eller källorna alltid ska anges vid referat. Gör man inte det riskerar man att göra sig skyldig till **plagiat**, ett brott mot det vetenskapliga skrivandets etiska regelverk.

I referat brukar man använda **rapporterande verb**, t.ex. *konstatera*, *uppges*, *anges*, *framföra*, *påstå*, *betona*, *poängtera*, *rapportera*, *visa*, *presentera*, *hävda*, *föreslå*, *notera*, *finna*, *betrakta*, *diskutera*, *påpeka* och *konkludera*.

Obs! När du refererar undvik följande formuleringar:

"I sin bok *Barnets tidiga språkutveckling* från 1988 skriver Ragnhild Söderbergh att..."

Att referera på detta sätt, det vill säga med fullständig boktitel, kan kännas klumpigt och krångligt. Skriv i stället:

"Söderbergh (1988: 10) konstaterar att..."

Persontitlar (professor, författaren osv.) och **fulla boktitlar** brukar inte användas vid källhänvisningar.

När man hänvisar till en mening i en källa ska man göra som nedan (dvs. källan anges före punkt):

1960-talet innebar ett avgörande genombrott i studiet av hur barn lär sig språk (Viberg 1987: 6).

När man hänvisar till två eller fler meningar i en källa ska man göra på följande sätt (dvs. källan anges inom parentes efter meningarna):

1960-talet innebar ett avgörande genombrott i studiet av hur barn lär sig språk. Tidigare tyckte man att barnspråket bara var en avvikelse från vuxenspråket. (Viberg 1987: 6.)

Man ska dock använda ovanstående refereringsteknik, där källan kommer efter meningens punkt, **sparsamt**, eftersom det kan vara otydligt för läsaren hur långt tillbaka i texten man hänvisar med källangivelsen. Det är tydligare att skriva ”Viberg (1987: 6)...”.

Om man har flera källor och författare som man hänvisar till ska det göras på följande sätt (källorna kronologiskt):

Linnarud (1982: 20) och Viberg (1987: 6) konstaterar att...

eller

Viberg (1987: 6) konstaterar att... (se även Linnarud 1982: 20).

Vanliga uttryck som används när man hänvisar till fler än en källa är (uttrycken är inte helt synonyma): *se även NN*, *se också NN*, *jfr NN*, *för vidare diskussion se NN* och *se dock NN*.

När källan har två författare ska man i löptext använda ”och”:

Enligt Jörgensen och Svensson (1987: 50) ...

När källan har tre eller fler författare ska man i löptext använda första namnet följt av ”m.fl.” (med flera). Även det latinska ”et al.” förekommer i svenska texter:

Suomi m.fl. (1990: 2) konstaterar att...

Enligt resultaten i Petterson et al. (2010: 102)...

Huvudsyftet med hänvisningarna – det är bra att hålla i minnet – är att ge läsaren så mycket och så precis information som möjligt. Därför ska man också helst ange sidnumret. Det är en bra vetenskaplig princip och god läsarservice. Detta är speciellt viktigt när man hänvisar till information av mer exakt slag: citat, procentsatser, mätresultat, termdefinitioner osv.

Karlssons resultat (2010: 39) visar att...

Ibland är det dock inte möjligt eller ens meningsfullt att ange sidnumret, till exempel när man refererar till en hel bok eller ett teoribygge presenterat i ett verk eller när samma källa upprepas i texten. Då kan man göra undantag från principen att ange sidnumret.

Chomsky (1957) presenterade sin generativa syntaktiska teori delvis som kritik mot det strukturalistiska, taxonomiska synsättet.

Om man hänvisar till en tabell, ett diagram eller ett resonemang som löper över flera sidor kan det vara bra att ge läsaren denna information. Han eller hon får då en uppfattning om hur brett frågan behandlas i källan (jfr Jörgensen 2010: 11–14). Vid sidangivelse används tankstreck, inte bindestreck (t.ex. 11–14, inte 11-14).

Var källkritisk! I vetenskapligt skrivande försöker man hålla sig till enbart vetenskapliga källor (t.ex. **doktorsavhandlingar, vetenskapliga tidskrifter, vetenskaplig facklitteratur och konferensvolym**), men ibland kan det vara nödvändigt och berättigat att använda sig av och referera till andra typer av källor. Detta gäller till exempel lagtexter, policydokument (t.ex. läroplaner), personlig kommunikation, information och fakta hämtade från internet eller kanske till och med radio- och TV-program. Nedan följer riktlinjer för hur man refererar i dessa fall. Om du är osäker på om källan kan/får användas i avhandlingstexten, fråga din handledare.

Muntlig och personlig kommunikation:

Om man hänvisar till brev, telefonsamtal, e-post, föreläsningar, nätdiskussioner osv. ska datumet anges:

Enligt Kuronen (e-post, 12.9.2008)...

Generellt gäller dock att man ska vara mycket försiktig med att hänvisa till personlig, ej skriven eller annars icke-verifierbar källa dels av etiska skäl (t.ex. personligt kan vara avsett just som personligt; jfr e-post), dels av det skälet att läsaren oftast inte kan kontrollera en sådan källa. Om man dock väljer att hänvisa till en sådan här källa, ska man helst fråga källan om man får citera denna och helst också visa citatet för källan före publicering.

Internetkällor och medier (TV, radio):

Skrivna källor på nätet anges på precis samma sätt som vanliga källor om det bara är möjligt, det vill säga man anger i löptexten författare, årtal och sidnummer:

Andersson (2011: 23) har kommit fram till att...

Sidnumret är ibland inte utsatt på nätet. Om det är möjligt, kan man då själv kontrollera sidnumret och använda det vid hänvisningen. Detta är dock inte nödvändigt, framför allt om nätkällan är ett kort dokument.

Författare anges oftast inte när gäller läroplaner, myndighetsrekommendationer, myndighetsanvisningar, lagar och stadgar osv. Om källan inte har en namngiven författare, ska man vid hänvisningen ange den myndighet, institution eller organisation som ansvarar för nätsidan/källan.

Enligt Utbildningsstyrelsen (2011) är det skolans ansvar att se till att...

I litteraturlistan ska det då stå:

Utbildningsstyrelsen 2011. *Utbildningsstyrelsens rekommendation om grunderna för undervisningen i modersmål för invandrare*. http://www.oph.fi/download/47691_lpg_modersmal_inv_rekommendation_BILAGA4.pdf. (Hämtad: 2.9.2011.)

Ett andra exempel på hänvisning till en källa utan namngiven författare:

Språkrådet (2011: 1) konstaterar att en av rådets viktigaste uppgifter är att främja minoritetsspråkens ställning i Sverige.

I litteraturlistan ska det då stå:

Språkrådet 2011. *Minoritetsspråk*. <http://www.sprakradet.se/minoritetsspråk>. (Hämtad: 12.9.2011.)

Andra än skrivna källor på nätet, i TV och radio – till exempel föreläsningar och intervjuer – kan vid behov också användas som källor. Man hänvisar då i löptext till dessa källor som nedan:

Andersson har uppgett i programmet *Språket* i Sveriges Radio (3.1.2009) att...

I detta fall ska Sveriges Radio och programmet *Språket* anges i litteraturlistan, inte Andersson.

Sveriges Radio 2009. *Språket – vetenskapsredaktionens program i Sveriges Radio*. <http://sverigesradio.se/sida/default.aspx?programid=411>. (Hämtad: 10.9.2011.)

Ett andra exempel på en muntlig källa på nätet:

Rosling (2010) konstaterar att...

Här är det då tydligast och bäst ur läsarens perspektiv att ange Rosling i litteraturlistan med övrig information.

Rosling, H. 2010. *Rosling's World – a documentary about Hans Rosling*. Intervju och föreläsning på YouTube. http://www.youtube.com/watch?v=y_7howQzatw. (Hämtad: 1.9.2011.)

Sekundärkälla:

Man ska undvika att använda sekundärkällor på grund av att man då har ett onödigt mellanled mellan hänvisningen och källan. Det är dock ibland praktiskt omöjligt att få tag i primärkällan, och då kan sekundärkällor användas.

Av Wodes studie (refererad i Viberg 1987: 67) framgår att...

Vid denna typ av hänvisning ska båda källorna finnas med i litteraturlistan.

Litteraturlista:

Under rubriken "Litteratur" samlas konsekvent alla verk som du hänvisat till i din text och bara dessa verk. Verken ska stå i alfabetisk ordning efter författarens efternamn.

Det finns lite olika traditioner och regler för hur litteraturlistan ska se ut, men i ämnet svenska **ska** du upprätta referenslistan enligt reglerna nedan. Följande uppgifter anges om källan i följande ordning:

1. Författarens (eller författarnas) efternamn: Svensson eller Svensson, Andersson och Persson.
2. Första bokstaven i författarens (eller författarnas) förnamn: Svensson, P. eller Svensson, P., Andersson, C. & Persson, G.
3. Publiceringsåret.
4. Den fullständiga titeln. Om källan är en uppsats eller en artikel i en tidskrift eller samlingsvolym ska också denna anges (med redaktör eller redaktörer före verket; se nedan. Om redaktörer är fler än tre kan man använda "m.fl." efter första efternamnet).
5. Utgivningsort (inte tryckort). Detta ska inte anges när det gäller artiklar i tidskrifter.
6. Förlag eller utgivande institution. Detta ska inte anges när det gäller artiklar i tidskrifter.
7. Upplaga om skriften getts ut i flera upplagor (t.ex. 2 uppl. och 3:e uppl.).
8. Volym, band, häfte, årgång eller motsvarande.
9. Eventuell serie.
10. Sist för uppsatser och artiklar antal sidor med sidnumren.

Vad gäller fontstil ska huvudkällan, till exempel titeln på en bok eller en tidskrift, skrivas med *kursiv stil* – detta för att lyfta fram den viktigaste informationen, det vill säga den information man vanligen använder vid sökning av källan i bibliotek, på nätet osv.

Allting ska placeras i en och samma litteraturlista: nätkällor, källor där myndighet, organisation el.dyl. anges som författare, encyklopedier, ordböcker, opublicerade källor osv.

Ingen indragning används i litteraturlistan, men en tom rad lämnas mellan verken.

Mall för litteraturlistan:

I mallen nedan visas exempel på **hur olika typer av källor ska anges i litteraturlistan**. I mallen finns exempel på de källtyper som behandlats i anvisningarna ovan.

Ahlbäck, O. 1971. *Svenskan i Finland*. Skrifter utgivna av Nämnden för svensk språkvård 15. 2 uppl. Stockholm: Läromedelsförlagen.

Juni 2020

Allardt, E. & Starck, C. 1981. *Vähemmistö, kieli ja yhteiskunta. Suomenruotsalaiset vertailevasta näkökulmasta*. Porvoo: WSOY.

Domeij, R. 2011. Datorn god översättare i snäv mening. I: *Språktidningen* 3/2011, 44–47.

Karlsson, F. 2010. Restriktioner på meningars syntaktiska komplexitet. I: *Språk och stil* 20, 36–50.

Karppinen, H. & Nyman, P. 2004. *Tvåspråkighet och språklig identitet hos tvåspråkiga personer med en stark nordösterbottnisk identitet*. Opublicerad avhandling pro gradu vid Jyväskylän universitet.

Kuronen, M. & Zetterholm, E. 2017. Olika fonetiska drags relativa betydelse för upplevd inföddlighet i svenska. I: *Nordand* 2, 134–156.

Lind Palicki, L. 2019. Långtifrån säkert att långt ifrån ska skrivas isär. I: *Svenska Dagbladet* 31.5.2019.

Lönnroth, H. 2020. Philology. I: *Oxford Research Encyclopedia of Literature*. Oxford: Oxford University Press. April 2020. doi: <http://dx.doi.org/10.1093/acrefore/9780190201098.013.999>.

Melin, C. 1996. *Om normer och normkonflikter i finlandssvenskan. Språkliga studier med utgångspunkt i nutida elevtexter*. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 41. Uppsala: Uppsala universitet.

Muittari, V. 2004. Nordistik vid Jyväskylän universitet. I: H. Lönnroth (red.). *Nordistikens historia i Finland*. Tampere: Tampere University Press, 73–106.

Nationalencyklopedin 1989. Höganäs: Bra Böcker.

Palviainen, Å. 2011. *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser*. Magma-studie 2011/3. 2 uppl. Helsingfors: Finlands svenska tankesmedja Magma.

Rosling, H. 2010. *Rosling's World – a documentary about Hans Rosling*. Intervju och föreläsning på YouTube. http://www.youtube.com/watch?v=y_7howQzatw. (Hämtad: 4.6.2011.)

Språkrådet 2011. *Minoritetsspråk*. <http://www.sprakradet.se/minoritetsspråk>. (Hämtad: 1.8.2011.)

Sveriges Radio 2009. *Språket – vetenskapsredaktionens program i Sveriges Radio*. <http://sverigesradio.se/sida/default.aspx?programid=411>. (Hämtad: 1.7.2011.)

Trofimovich, P. & Baker, W. 2006. Learning second language suprasegmentals: Effect of L2 experience on prosody and fluency characteristics of L2 speech. I: *Studies in Second Language Acquisition* 28:1, 1–30.

Juni 2020

Utbildningsstyrelsen 2011. *Utbildningsstyrelsens rekommendation om grunderna för undervisningen i modersmål för invandrare*. http://www.oph.fi/download/47691_lpg_modersmal_inv_rekommendation_BILAGA4.pdf. (Hämtad: 2.9.2011.)

På följande nätsidor kan man hitta nyttig information om svenska språket och språkvård:

Institutet för språk och folkminnen <http://www.isof.se/startside>

Institutet för de inhemska språken <https://www.kotus.fi/>

Språkbanken <https://spraakbanken.gu.se/>

Svenska Akademiens ordböcker <https://svenska.se/>

Vetenskapstermbanken i Finland <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu>

Litteraturtips på svenska:

En utomordentligt nyttig och viktig bok om språkriktighet såsom avstavning, kommatering, särskrivning och sammanskrivning är *Svenska skrivregler* (2017) utgiven av Språkrådet. Det är mycket viktigt att känna till de rekommendationer som ges i denna bok! I *Uppsatshandboken* (Strömquist 2014) finner man handfasta råd och anvisningar om hur man skriver vetenskapliga uppsatser och examensarbeten. Per Lagerholms (2005) *Språkvetenskapliga uppsatser* ger handledning inom just det språkvetenskapliga området.

Till slut:

1. Var konsekvent!
2. Skriv kort och koncist!
3. Kom ihåg det viktiga ordet akribi (vetenskaplig noggrannhet)!